

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

*Πρόγραμμα Καλλιέργειας Δεξιοτήτων
Πράξη: «Επιμόρφωση των εκπαιδευτικών στις δεξιότητες
μέσω εργαστηρίων» (MIS 5092064)*

ΣΤΟ ΠΛΑΙΣΙΟ ΤΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΑΝΘΡΩΠΙΝΟΥ ΔΥΝΑΜΙΚΟΥ
ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑ ΒΙΟΥ ΜΑΘΗΣΗ 2014-2020» που συγχρηματοδοτείται από την Ελλάδα και
την Ευρωπαϊκή Ένωση (Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο)

Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού,
Εκπαίδευση και Διά Βίου Μάθηση
Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΘΕΜΑΤΙΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ –
ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ
Εθελοντισμός – Διαμεσολάβηση

Συμμετέχοντας στις μαθητικές εκλογές ...

Ζωή Αντωνοπούλου

ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΑ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ 21+

ΘΕΜΑΤΙΚΟΣ ΑΞΟΝΑΣ: ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΩ – ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ
ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ ΚΑΙ ΕΥΘΥΝΗ

Δεξιότητες Μάθησης του 21^{ου} Αιώνα (4Cs),

Δεξιότητες της Κοινωνικής Ζωής,

και

Δεξιότητες Διαμεσολάβησης και Κοινωνικής Ενσυναίσθησης

στο πλαίσιο των ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΤΟΥ 21^{ου} ΑΙΩΝΑ (4Cs) και των ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ ΖΩΗΣ

Αφετηρία/Εκπαιδευτικό πρόβλημα: *Οι μαθητικές εκλογές πλησιάζουν. Γνωρίζουμε, όμως, τη σημασία τους; Ξέρουμε τον ρόλο που μπορούν να παίξουν οι μαθητικές κοινότητες; Έχουμε καταγράψει τις ανάγκες του σχολείου μας; Έχουμε εντοπίσει τα «ιδανικά» πρόσωπα, που θα μας ενεργοποιήσουν όλους, ώστε να επιλύσουμε τα προβλήματα που υπάρχουν; Ή μήπως οι μαθητικές κοινότητες έχουν ως μοναδική τους αποστολή το να πιέζουν για εκδρομές και να δημιουργούν τις συνθήκες ώστε να χάνουμε μάθημα;*

Διδακτική προσέγγιση: Καθοδηγούμενη διερευνητική μέθοδος (*inquiry-based learning*)¹

Οι μαθητές/τριες διατυπώνουν ερωτήματα, κάνουν υποθέσεις, αναζητούν και συγκεντρώνουν πληροφορίες, ελέγχουν την ορθότητα ή μη των υποθέσεών τους, διατυπώνουν εναλλακτικές απαντήσεις, οδηγούνται σε συμπεράσματα και παρουσιάζουν τα πορίσματά τους.

Λέξεις-κλειδιά: Διερευνητική προσέγγιση, Αναλυτική σκέψη, Λογική ακολουθία, Μαθητικές εκλογές, Δημοκρατία, Πολιτειότητα

¹ Η διερευνητική μάθηση συνδέεται, προφανώς, και με τις δεξιότητες του νου (στρατηγική σκέψη, πλάγια σκέψη, ρουτίνες σκέψης και αναστοχασμός).

Φιλοσοφία –Σκοπιμότητα προγράμματος

Οι μαθητικές κοινότητες αποτελούν θεσμό παιδαγωγικό, συνδεδεμένο άρρηκτα με την εκπαιδευτική διαδικασία. Συνιστούν τον χώρο για την ανάπτυξη της μαθητικής πρωτοβουλίας μέσα στο σχολείο. Οι μαθητές/τριες ασκούνται στη δημοκρατική διαδικασία και στη συμμετοχή τους στα κοινά, μελετώντας και προτείνοντας λύσεις για τα προβλήματα που τους αφορούν άμεσα. Σκοπός είναι οι δυνατότητες να αξιοποιηθούν, ώστε οι μαθητές/τριες να ασκηθούν στη συμμετοχικότητα, στην υπευθυνότητα, στην αποδοχή και στην επεξεργασία διαφορετικών απόψεων, στην επίλυση των εντάσεων, στην ανάληψη ευθυνών και στη δημοκρατική λήψη αποφάσεων².

Το πρόγραμμα βασίζεται στην παραδοχή ότι μαθητικές εκλογές, μέσω των οποίων εκλέγονται οι μαθητικές κοινότητες, αποτελούν μεν εμπλαισιωμένη διαδικασία (διαδικασία εντός του σχολικού πλαισίου), η οποία όμως διαθέτει πολλά κοινά χαρακτηριστικά με τις πολιτικές εκλογές και, επομένως, αποτελούν κύτταρο δημοκρατικής ζωής. Υπ' αυτήν την έννοια, το πρόγραμμα έχει προσομοιωτικό χαρακτήρα. Συμβάντα και επιλογές εντός του προγράμματος αναπαράγουν εκείνα που θα μπορούσαν οι μαθητές/τριες να αντιμετωπίσουν έξω από τον προστατευμένο σχολικό χώρο, στον δημόσιο χώρο. Οι αποφάσεις που θα κληθούν να λάβουν και η οργάνωση που θα χρειαστεί να σχεδιάσουν βασίζονται στον τρόπο με τον οποίο διεξάγονται οι πολιτικές εκλογές. Αυτό αποτελεί το πλεονέκτημα, αλλά και την «πρόκληση» του προγράμματος. Ο κίνδυνος το πρόγραμμα να γίνει αφορμή για άσκοπη και ανούσια πολιτικολογία (άσκοπη και ανούσια αναφορικά με τα μαθησιακά οφέλη τα οποία μπορούν να προκύψουν) είναι δυνατόν να αποφευχθεί μόνο χάρη στον/στην εκπαιδευτικό που θα αναλάβει την εφαρμογή του. Αυτό που πρέπει να γίνει κατανοητό είναι ότι η συζήτηση και ο προβληματισμός γίνονται σε επίπεδο γενίκευσης και αφάιρεσης, ακόμα κι όταν τα παραδείγματα που χρησιμοποιούνται είναι πραγματικά και αντλούνται από τον πολιτικό χώρο.

Όταν, λοιπόν, ο/η εκπαιδευτικός νιώθει ότι αρχίζει να υποκύπτει στον πειρασμό, είναι σκόπιμο να σκέφτεται ότι το πρόγραμμα στοχεύει στο να καλλιεργήσει την πίστη στις ανθρώπινες αξίες, να επιτύχει την υπέρβαση των διακρίσεων και την ισότητα, καθώς και την πίστη στην ειρήνη και στη φιλία. Οι μαθητές/τριες θέλουμε να εξελιχθούν σε υπεύθυνα άτομα, με αναπτυγμένη τη δυνατότητά τους να κρίνουν και να αξιολογούν, να σκέφτονται και να αποφασίζουν.

Πρέπει, επίσης, να τονιστεί ότι η ενίσχυση δεξιοτήτων όπως οι παραπάνω δεν είναι υπόθεση στιγμιαία. Η διαδικασία των μαθητικών εκλογών είναι απλώς μια αφορμή. Το σχολείο χρειάζεται να προωθεί τις δημοκρατικές αξίες και την αξία της πολιτεότητας κάθε στιγμή και σε όλες τις λειτουργίες του: στον τρόπο με τον οποίο

² Αυτή η παράγραφος ακολουθεί ως προς τη λογική της τον Κανονισμό Λειτουργίας των Μαθητικών Κοινοτήτων (ΥΑ 23613 / 6 / Γ2 4094/23-9-86 που δημοσιεύτηκε στο ΦΕΚ 619 Β /25-9-86).

συνεργάζονται οι μαθητές/τριες μεταξύ τους και με τους/τις εκπαιδευτικούς, στον τρόπο με τον οποίο επικοινωνούν οι εκπαιδευτικοί με τους γονείς κ.λπ., υπερβαίνοντας έτσι τις καταστατικές του ανισότητες (ανηλικότητα μαθητών/τριών και, κατά συνέπεια, περιορισμένη αυτονομία τους).

Το πρόγραμμα, ενταγμένο στον θεματικό άξονα ΕΝΔΙΑΦΕΡΟΜΑΙ & ΕΝΕΡΓΩ - ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΣΥΝΑΙΣΘΗΣΗ & ΕΥΘΥΝΗ, καλλιεργεί τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα (4Cs) > δεξιότητες μάθησης του 21^{ου} αιώνα: κριτική σκέψη (*critical thinking*), συνεργασία (*collaboration*), επικοινωνία (*communication*) και δημιουργικότητα (*creativity*). Επίσης, τις δεξιότητες ζωής > δεξιότητες της κοινωνικής ζωής και δεξιότητες διαμεσολάβησης και κοινωνικής ενσυναίσθησης (πολιτειότητα). Σκοπός του προγράμματος δεν είναι μόνον η θεωρητική προσέγγιση των ζητημάτων, αλλά η επιτυχία του θα εξαρτηθεί και από το εάν οι μαθητές/τριες κινητοποιήθηκαν και συνέβαλαν στην πράξη στη βελτίωση των συνθηκών στο σχολικό τους περιβάλλον (ενεργός πολιτειότητα).

Το πρόγραμμα αξιοποιεί διάφορες διδακτικές τεχνικές: εργασία σε μικρές ομάδες³, debate, ιδεοθύελλα κ.λπ.

Πληροφορίες υλοποίησης: προαπαιτούμενες γνώσεις, προετοιμασία υλικού

Δεν απαιτούνται προηγούμενες γνώσεις των μαθητών/τριών. Απαιτείται, όμως να έχει προηγηθεί εκ μέρους του/της εκπαιδευτικού προσπάθεια για τη δημιουργία κλίματος ασφάλειας και εμπιστοσύνης μέσα στη σχολική τάξη. Γι' αυτό, σκόπιμο είναι ο/η εκπαιδευτικός και οι μαθητές/τριες να έχουν ήδη δημιουργήσει ένα συμβόλαιο που να ρυθμίζει τους κανόνες της αλληλεπίδρασης μεταξύ τους. Ως προς το απαιτούμενο υλικό, είναι απαραίτητο να υπάρχει στην τάξη υπολογιστής και βιντεοπρωτζέκτορας ή διαδραστικός πίνακας. Εάν είναι εφικτό, κάποια από τα εργαστήρια θα ήταν προτιμότερο να υλοποιηθούν στην αίθουσα των υπολογιστών. Επίσης, οι μαθητές/τριες πρέπει να κρατούν μαζί τους σημειωματάριο.

³ Διευκρινίζεται ότι η τεχνική της εργασίας σε ομάδες έχει προϋποθέσεις και στάδια υλοποίησης, τα οποία δεν περιγράφονται εδώ, αλλά στο θεωρητικό υλικό για τα Εργαστήρια Δεξιοτήτων.

Περιγραφή επτά Εργαστηρίων: Στοχοθεσία των εργαστηρίων, προτεινόμενες δράσεις και υλικό αφόρμησης, επέκτασης, γενίκευσης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΚΑΛΛΙΕΡΓΕΙΑΣ ΔΕΞΙΟΤΗΤΩΝ

ΣΧΟΛΕΙΟ		ΤΜΗΜΑ.....	ΣΧΟΛ. ΕΤΟΣ:
Θεματική	1. Ενδιαφέρομαι και Ενεργώ – Κοινωνική Συναίσθηση και Ευθύνη	Υποθεματική	Εθελοντισμός- Διαμεσολάβηση
ΒΑΘΜΙΔΑ/ΤΑΞΕΙΣ (που προτείνονται)	Β' Γυμνασίου Το Πρόγραμμα, ως παράρτημα του μαθήματος της Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής, θα μπορούσε να εφαρμοστεί και στη Γ' Γυμνασίου. Επίσης, στην Α' Γυμνασίου, εκπαιδεύοντας τους/τις μαθητές/τριες για τη συμμετοχή τους στις μαθητικές εκλογές.		
Τίτλος	Συμμετέχοντας στις μαθητικές εκλογές		

Δεξιότητες στόχευσης του εργαστηρίου	Δεξιότητες 21 ^{ου} Αιώνα (Δεξιότητες Μάθησης 21 ^{ου} Αιώνα/4Cs) και Δεξιότητες Ζωής (Δεξιότητες της Κοινωνικής Ζωής και Δεξιότητες Διαμεσολάβησης και Κοινωνικής Ενσυναίσθησης)
Σύνδεση με τη Βασική Θεματική	Υποθεματικές: «Δημοκρατία, Δημοκρατική παιδεία και παράδοση, Κοινωνική ευθύνη, Εθελοντισμός»

Προσδοκώμενα μαθησιακά αποτελέσματα	Εργαστήριο/τίτλος	Δραστηριότητες – (ενδεικτικές) ⁴
<p>Το 1^ο εργαστήριο στοχεύει στο να δημιουργηθεί στους/στις μαθητές/τριες η αίσθηση του ανήκειν, της κοινότητας. Επιπλέον, οι μαθητές/τριες, αρχίζουν να εκφράζουν απόψεις για το σχολείο τους, οι οποίες θα αποτελέσουν υλικό επεξεργασίας σε επόμενο εργαστήριο. Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p><i>Α. Σε επίπεδο γνώσεων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αντιληφθούν ποια είναι τα στοιχεία που ενώνουν τους ανθρώπους σε κοινότητα. <p><i>Β. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκφράζουν τις απόψεις τους με τρόπο συγκροτημένο. ✓ Να συζητούν με τους συμμαθητές/τριές τους επιδεικνύοντας σεβασμό και ευαισθησία για τις απόψεις τους. <p><i>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να διαπιστώσουν ότι μια κοινότητα έχει θετικά και αρνητικά στοιχεία και ότι τα δεύτερα μπορούν να βελτιωθούν χάρη στις ενέργειες όλων. ✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι η σχολική κοινότητα (και κάθε κοινότητα) περιλαμβάνει όλους/ες παρά τις διαφορές που μπορεί να έχουν. ✓ Να διαπιστώσουν ότι η κοινότητα δεν εξαφανίζει την ατομικότητα και ότι όλοι έχουν τη θέση τους και τη διακριτή αξία τους μέσα στην κοινότητα. 	<p>Για να γίνουμε κοινότητα</p> 	<p><u>Δραστηριότητες γνωριμίας και ομαδικότητας</u></p> <p>1. Συστηνόμαστε ή ξανα-συστηνόμαστε προφορικά, συμπληρώνοντας τις εξής φράσεις:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Με λένε ... - Το σχολείο μου είναι ... - Το τμήμα μου είναι ... - Αυτό που αρέσει στο σχολείο μου είναι ... - Αυτό που θα ήθελα να αλλάξει στο σχολείο μου είναι ... - Συμμαθητής/τρια μου είναι ο/η ... <p>Τον λόγο παίρνει ο/η συμμαθητής/τρια του/της οποίου/ας το όνομα ακούγεται. Όσα αρέσουν ή δεν αρέσουν στους/στις μαθητές/τριες καταγράφονται στον πίνακα σε διαφορετικές στήλες (10').</p> <p>2. Χωριζόμαστε σε τυχαίες ομάδες⁵ και συζητούμε για τις επερχόμενες μαθητικές εκλογές: ποιος είναι ο ρόλος των μαθητικών κοινοτήτων; πόσο σημαντικές θεωρούμε τις μαθητικές εκλογές; Γιατί τις θεωρούμε ή δεν τις θεωρούμε σημαντικές; Ποια είναι η εμπειρία μας από προηγούμενες εκλογές; Τι νομίζουμε ότι πρέπει να αλλάξει; Πώς μπορούμε εμείς να βοηθήσουμε ώστε να αλλάξει;</p> <p>Σημαντικό είναι να ακουστούν οι απόψεις όλων (15'). Κατόπιν, κάθε ομάδα παρουσιάζει τα συμπεράσματά της στην Ολομέλεια (15').</p> <p>3. Συνθέτουμε τα συμπεράσματά μας (3').</p> <p>4. Διαθέτουμε 2' για να σκεφτούμε τι μάθαμε ως τώρα για την κοινότητά μας και για τη ζωή μας μέσα σ' αυτήν (αναστοχασμός και αποφόρτιση).</p>

⁴ Για εναλλακτικές δραστηριότητες, δείτε πιο κάτω, στην περιγραφή των δραστηριοτήτων ανά εργαστήριο.

Στοχεύοντας στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, το 2^ο εργαστήριο καλλιεργεί πρωτίστως την κριτική σκέψη και δευτερευόντως τη συνεργασία και τη δημιουργικότητα. Οι μαθητές/τριες, μελετώντας τη νομοθεσία σχετικά με τις μαθητικές κοινότητες, εκτιμούν και σχολιάζουν τον βαθμό κατά τον οποίο το κοινό βίωμα για τη σχολική τους πραγματικότητα συμφωνεί με το θεσμικό κείμενο. Κατ' επέκταση, διαβλέπουν δυνατότητες βελτίωσης και αναζητούν λύσεις που θα την επιτρέψουν. Ως προς τις δεξιότητες ζωής, οι μαθητές/τριες αποκτούν τα εφόδια ώστε να γίνουν αργότερα ενεργοί πολίτες.

Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:

A. Σε επίπεδο γνώσεων

- ✓ Να κατανοήσουν το νομικό πλαίσιο για τις μαθητικές κοινότητες.

B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων

- ✓ Να διακρίνουν τους νοηματικούς αρμούς ενός γραπτού (θεσμικού) κειμένου.
- ✓ Να πυκνώνουν τα νοήματα ενός γραπτού κειμένου.
- ✓ Να αναπτύξουν κριτική στάση έναντι της κοινότητάς τους.

Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών

- ✓ Να αντιληφθούν τη σχολική κοινότητα ως μια κοινότητα ενδιαφερόντων.
- ✓ Να ευαισθητοποιηθούν για τη σημασία της ορθής ή μη λειτουργίας των μαθητικών κοινοτήτων.
- ✓ Να εκτιμήσουν την αξία της προσωπικής δέσμευσης, αλλά και της συλλογικής προσπάθειας, για την αλλαγή στον χώρο της κοινότητάς τους.

Μελετώντας τη νομοθεσία

Δραστηριότητες διερεύνησης, προφορικής έκφρασης και κριτικής σκέψης

1. Χωριζόμαστε σε ομάδες. Οι ομάδες μελετούν τον κανονισμό των μαθητικών κοινοτήτων: ΥΑ 23613/6/Γ2/4094/1986 - ΦΕΚ 619/Β/25-9-1986 (<https://www.e-nomothesia.gr/kat-ekpaideuse/ya-236136-g2-4094-1986.html>).

Κάθε ομάδα μελετά διαφορετικά άρθρα. Συγκεκριμένα:

- Η 1^η ομάδα τα άρθρα 1 & 2
- Η 2^η ομάδα το άρθρο 3, παρ. 1-13
- Η 3^η ομάδα το άρθρο 3, παρ. 14-20
- Η 4^η ομάδα το άρθρο 3, παρ. 21-29
- Η 5^η ομάδα το άρθρο 3, παρ. 30-40
- Η 3^η ομάδα τα άρθρα 4, 5, 6 & 7

Οι ομάδες προσπαθούν να φωτίσουν συγκεκριμένα σημεία της ΥΑ και να τα ερμηνεύσουν (π.χ., «Η δομή και ο τρόπος λειτουργίας του σχολείου αντανακλά την κοινωνική συνείδηση, αλλά και καθορίζει την αντίληψη που παρέχεται στα παιδιά για τη ζωή και την κοινωνία», «η λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων πρέπει να συμβάλλει στη διαφύλαξη και βελτίωση της εκπαιδευτικής διαδικασίας, στη συστηματική μετάδοση της ουσιαστικής γνώσης», «Οι μαθητές είναι μόνοι υπεύθυνοι για τη λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων» κ.λπ. (15').

Κατόπιν, κάθε ομάδα παρουσιάζει τα ευρήματά, μαζί με τα σχόλιά της, στην Ολομέλεια (15').

2. Αναρτούμε τον κανονισμό των μαθητικών κοινοτήτων στην τάξη μας, έχοντας υπογραμμίσει τα βασικά του σημεία.

3. Συνθέτουμε τα συμπεράσματά μας, συζητώντας εάν ο κανονισμός εφαρμόζεται στην πράξη στο δικό μας σχολείο και αρχίζουμε να προβληματιζόμαστε για τα περιθώρια βελτίωσης που υπάρχουν (10').

<p>Στο 3^ο εργαστήριο, οι μαθητές/τριες μαθαίνουν να σκέφτονται κριτικά και να επιλύουν προβλήματα με τρόπο δημιουργικό, μάλιστα αξιοποιώντας μια τεχνική ανάλυσης με μεταβιβάσιμο χαρακτήρα (μπορεί να χρησιμοποιηθεί σε διάφορα πλαίσια: επαγγελματικό, κοινωνικό, επιχειρηματικό κ.λπ.). Οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>A. Σε επίπεδο γνώσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν τη μεθοδολογία της SWOT ανάλυσης. <p>B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να οργανώνουν την αναζήτηση τεκμηρίων προκειμένου να υποστηρίξουν τη θέση τους. ✓ Να εφαρμόσουν την τεχνική της SWOT ανάλυσης. ✓ Να συλλέγουν τα αποτελέσματα της αναζήτησής τους με τρόπο οργανωμένο και συνεκτικό, ώστε να διατυπώνουν τεκμηριωμένα συμπεράσματα. ✓ Να εντοπίσουν ενδεχόμενα προβλήματα στο σχολικό περιβάλλον τους και να προτείνουν συγκεκριμένες λύσεις για την επίλυσή τους. <p>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκτιμήσουν την αξία της προσωπικής και συλλογικής συνεισφοράς για τη βελτίωση των συνθηκών της σχολικής ζωής (<i>caring thinking</i>). 	<p>Το δικό μας σχολείο</p> 	<p>Δραστηριότητες ομαδικότητας κριτικής σκέψης και επίλυσης προβλήματος.</p> <p>1. Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κάθε ομάδα αναλαμβάνει να συμβάλει στη SWOT ανάλυση για το σχολείο μας. Οι ομάδες χωρίζονται με βάση τα γράμματα του SWOT⁶ (4 ομάδες: δυνατά σημεία, αδυναμίες, ευκαιρίες, απειλές) και ερευνούν τα εξής ενδεικτικά πεδία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Διδασκαλία και μάθηση - Κτηριακές ανάγκες -Υποδομές και εξοπλισμός - Ανθρώπινες σχέσεις - Εκδηλώσεις και εξωστρέφεια <p>Συμπληρώνεται ο πίνακας (βλ. α' στήλη). Σημειώνεται ότι η αποσαφήνιση από τον/την εκπαιδευτικό για το τι είναι και πώς διενεργείται η SWOT ανάλυση, καθώς και όλη η προετοιμασία για τη συμπλήρωση του πίνακα πρέπει να έχει προηγηθεί και πραγματοποιηθεί σε εξωσχολικό χρόνο (<i>ενδεχομένως μέσω κάποιας πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης</i>).</p> <p>2. Στην τάξη γίνεται σχολιασμός και συζήτηση του πίνακα, η οποία εστιάζει σε εκείνα τα στοιχεία που εξαρτώνται κυρίως από τη δική μας μέριμνα: μπορούμε να βοηθήσουμε κάποιους/ες συμμαθητές/τριές μας να βελτιωθούν στα μαθήματα; μπορούμε να συμβάλουμε στον καλλωπισμό του σχολείου μας; μπορούμε να βοηθήσουμε στη συντήρηση υποδομών και εξοπλισμού; μπορούμε να συμβάλουμε στην εξομάλυνση των διαπροσωπικών σχέσεων μεταξύ κάποιων συμμαθητών/τριών μας; μπορούμε να προτείνουμε κάποιες δράσεις που θα επιτρέψουν στο σχολείο μας να αποκτήσει μεγαλύτερη δημοσιότητα; (40').</p> <p>3. Συνθέτουμε τα συμπεράσματά μας (3').</p>
--	---	---

⁶ Βλ. σχετικά το Παράρτημα Ι.

<p align="center">SWOT ANALYSIS</p>		
<p>Στοχεύοντας στις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, στο 4^ο εργαστήριο καλλιεργούνται στους/στις μαθητές/τριες και οι 4 σχετικές δεξιότητες. Επιπλέον, ό,τι αποκομίσουν από αυτό το εργαστήριο μπορεί να λειτουργήσει ως καθρέφτης για να βλέπουν με καθαρότερη σκέψη όσα συμβαίνουν στο δημόσιο -πολιτικό- επίπεδο.</p> <p>Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>A. Σε επίπεδο γνώσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αντιληφθούν την έννοια και τη σημασία της αντιπροσώπευσης. ✓ Να πληροφορηθούν για τον ρόλο των αντιπροσώπων στα μαθητικά συμβούλια. ✓ Να ενημερωθούν για τη σημασία της εκφοράς στον προφορικό λόγο. <p>B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναδιατυπώνουν, να συμπληρώνουν, να σχολιάζουν, να εξηγούν και να αξιολογούν αποσπάσματα λόγου. ✓ Να οργανώνουν την παρουσίαση των απόψεών τους με τρόπο συγκροτημένο και συνεκτικό. <p>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να προβληματιστούν για τα κριτήρια επιλογής αντιπροσώπων στα μαθητικά συμβούλια (και γενικότερα). 	<p align="center">Ηγέτης είναι ...</p>	<p align="center"><u>Δραστηριότητες κριτικής σκέψης και οπτικού γραμματισμού</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Με την τεχνική της ιδεοθύελλας εκφράζουμε τις πρώτες σκέψεις μας για τα χαρακτηριστικά του ηγέτη στο σχολικό περιβάλλον. Οι σκέψεις μας καταγράφονται και ομαδοποιούνται (5'). 2. Παρακολουθούμε βίντεο (μαθητικές κοινότητες και ψηφιακές εκλογές) στο οποίο υποψήφιοι σε μαθητικές εκλογές εξηγούν το όραμά τους (3'). 3. Χωριζόμαστε σε ομάδες. Κρατούμε σημειώσεις και συζητούμε τα θέματα του φύλλου εργασίας που μας έχει δοθεί (βλ. πιο κάτω στην περιγραφή του εργαστηρίου) (12'). 4. Παρουσιάζουμε τις απόψεις μας στην Ολομέλεια (10') 5. Σε Ολομέλεια, επανερχόμαστε στη δική μας καταγραφή για τα χαρακτηριστικά του ηγέτη στο σχολικό περιβάλλον. Με τα δεδομένα που συλλέξαμε, καταλήγουμε με συζήτηση στα χαρακτηριστικά του «ιδανικού» υποψήφιου ηγέτη, αξιολογώντας εμμέσως τα κριτήριά μας στην επιλογή: μήπως επιλέγουμε τυχαία, με προχειρότητα, με επιπολαιότητα; (10'). Η συζήτηση μπορεί να γενικευτεί (επιλογές προσώπων στον δημόσιο βίο κ.λπ.). 6. Συνθέτουμε τα συμπεράσματά μας (3').

<p>✓ Να συνειδητοποιήσουν ότι για τη σωστή λειτουργία των μαθητικών κοινοτήτων απαιτείται υπεύθυνη στάση τόσο από τους υποψήφιους όσο και από εκείνους που θα τους επιλέξουν.</p>		<p>7. Αναλαμβάνουμε (οι καλλιτέχνες της τάξης!) να ετοιμάσουμε σε εξωσχολικό χρόνο έναν χαρτονένιο πίνακα με τα χαρακτηριστικά του «ιδανικού» υποψήφιου ηγέτη, τον οποίο θα κρεμάσουμε στον τοίχο της τάξης μας.</p>
<p>Σε σχέση με τις δεξιότητες του 21^{ου} αιώνα, το 5^ο εργαστήριο στοχεύει στην καλλιέργεια κυρίως της κριτικής σκέψης και της δημιουργικότητας. Οι μαθητές/τριες, από τη μια, αναλύουν κριτικά τα δεδομένα τους, αναγνωρίζοντας συγχρόνως άρρητες προθέσεις -συχνά και προθέσεις παραπλάνησης- και, από την άλλη, προτείνουν (κατά συνέπεια, το εργαστήριο προωθεί επίσης τις δεξιότητες της κοινωνικής ζωής > ενεργός πολιτειότητα).</p> <p>Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p>A. Σε επίπεδο γνώσεων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να γνωρίσουν τα χαρακτηριστικά ποικίλων κειμενικών ειδών. ✓ Να αντιληφθούν τις ιδιαιτερότητες των ψηφιακών περιβαλλόντων. <p>B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αξιολογούν κείμενα (και πολυτροπικά) από την άποψη της στόχευσης και της επικοινωνιακής τους λειτουργίας. ✓ Να αναγνωρίζουν υποκείμενα κίνητρα και προθέσεις σε πολιτικά κείμενα. ✓ Να αναπτύξουν κριτική στάση απέναντι στον επηρεασμό και στην παραπλάνηση στον 	<p>Σχεδιάζοντας στρατηγική</p> 	<p><u>Δραστηριότητες κριτικής και δημιουργικής σκέψης</u></p> <p>1. Χωριζόμαστε σε ομάδες, των οποίων αποστολή είναι να υποστηρίξουν έναν υποψήφιο (σύμβουλοι επικοινωνίας) στις επερχόμενες μαθητικές εκλογές να σχεδιάσει τη στρατηγική του. Ενδεικτικά:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η 1^η ομάδα θα τον βοηθήσει να καταρτίσει τις προεκλογικές του δεσμεύσεις (τι θα επιδιώξει να επιτύχει εφόσον εκλεγεί ποιες αδυναμίες του σχολείου θα προσπαθήσει να βελτιώσει ποιες προκλήσεις θα προσπαθήσει να εκμεταλλευτεί κ.λπ). - Η 2^η ομάδα θα τον βοηθήσει να δημιουργήσει την αφίσα της προεκλογικής του εκστρατείας. - Η 3^η ομάδα να επιλέξει τα συνθήματα της προεκλογικής του εκστρατείας. - Η 4^η ομάδα θα του υποδείξει τρόπους αξιοποίησης των ψηφιακών μέσων για την προεκλογική του εκστρατεία. <p>Κάθε ομάδα θα αξιοποιήσει είτε δεδομένα από την έρευνα στα προηγούμενα εργαστήρια (π.χ., η 1^η ομάδα τη SWOT ανάλυση) είτε δεδομένα που θα αναζητήσει στο διαδίκτυο: η 2^η ομάδα θα αναζητήσει προεκλογικές αφίσες, θα τις αναλύσει και θα προτείνει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει η αφίσα, η 3^η ομάδα θα αναζητήσει προεκλογικά συνθήματα, θα τα αναλύσει και προτείνει τα χαρακτηριστικά που πρέπει να έχει το προεκλογικό σύνθημα⁷, η 4^η ομάδα θα προβληματιστεί για το ποια ψηφιακά μέσα μπορεί να αξιοποιήσει, θα τα</p>

⁷ Βλ. πιο κάτω, στους συνδέσμους, ενδεικτικές προτάσεις για το υλικό που μπορεί να χρησιμοποιηθεί από τη 2^η και την 3^η ομάδα.

<p>πολιτικό λόγο.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να συντάσσουν επιχειρηματολογικά κείμενα. <p><i>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκτιμήσουν την επικοινωνιακή σημασία των ψηφιακών μέσων στο σύγχρονο πολιτικό περιβάλλον. 		<p>συγκρίνει και θα προτείνει τα καταλληλότερα (20'). Οι προτάσεις θα παρουσιαστούν στην Ολομέλεια, συνοδευόμενες από επεξηγήσεις (20'). Σε εξωσχολικό χρόνο, εάν οι ομάδες το επιθυμούν, μπορούν να ετοιμάσουν το προτεινόμενο υλικό, το οποίο στη συνέχεια θα εκτεθεί στην τάξη.</p>
<p>Το debate που διεξάγεται σε αυτό το εργαστήριο περιλαμβάνει προτρεπτικό λόγο. Συμφωνούμε για τον χρόνο που διαθέτει κάθε υποψήφιος/α (συνήθως 5') και ακολουθούμε τις οδηγίες σχετικά με το πώς μπορούμε να κρατήσουμε σημειώσεις.</p> <p>Καλλιεργούνται όλες οι δεξιότητες τις οποίες στοχεύει το πρόγραμμα. Ιδιαίτερως, ενισχύονται η κριτική σκέψη και η δημιουργικότητα, εφόσον οι μαθητές/τριες μαθαίνουν στην πράξη με ποιους όρους και μέσα διενεργούνται οι πολιτικές αντιπαραθέσεις και, άρα μαθαίνουν να διαχωρίζουν το επιχείρημα από το ψευδο-επιχείρημα.</p> <p>Οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p><i>A. Σε επίπεδο γνώσεων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναγνωρίσουν τα χαρακτηριστικά του επιχειρηματολογικού λόγου. <p><i>B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αναπτύξουν το περιεχόμενο της ομιλίας τους με τρόπο συγκροτημένο και λογικό. ✓ Να χρησιμοποιούν στον λόγο τους επιχειρήματα και παραδείγματα. ✓ Να εφαρμόσουν τη σωστή και αποτελεσματική εκφορά του λόγου (επιτονισμός, γλώσσα του σώματος κ.λπ.). ✓ Να οργανώνουν τις ερωτήσεις μιας συνέντευξης. ✓ Να αντιδρούν γρήγορα και 	<p>Προεκλογικοί λόγοι</p> 	<p><u>Δραστηριότητες κριτικής σκέψης, δημιουργικότητας και προφορικού γραμματισμού</u></p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Οργανώνουμε ένα debate υποψηφίων. Δύο συμμαθητές/τριές μας θα παίξουν τον ρόλο των υποψηφίων στις μαθητικές εκλογές. Καθένας/μία θα πλαισιώνεται από την ομάδα των συμβούλων του, αυτών που θα τον βοηθήσουν να προετοιμάσει τον λόγο και την παρουσία του. Μια άλλη ομάδα θα είναι η ομάδα των κριτών και ένας/μία συμμαθητής/τρια μας θα συντονίζει τη συζήτηση (δημοσιογράφος). 2. Προηγείται η προετοιμασία των υποψηφίων από τις ομάδες τους, η οποία μπορεί να γίνει σε εξωσχολικό χρόνο (ή μέσω μιας πλατφόρμας ασύγχρονης εκπαίδευσης). Η προετοιμασία θα περιλαμβάνει τόσο τον λόγο του/της υποψήφιου/ας, όσο και τον τρόπο παρουσίας του και την εκφορά του λόγου. Εάν συμφωνηθεί ο συντονιστής της συζήτησης ή οι κριτές να έχουν το δικαίωμα υποβολής ερωτήσεων, τότε οι υποψήφιοι/ες πρέπει να προετοιμαστούν και γι' αυτό. Το ίδιο προετοιμασμένοι πρέπει να είναι και όσοι θα διατυπώσουν ερωτήματα. Είναι σημαντικό η προετοιμασία να στηριχτεί και οι ερωτήσεις να αναφέρονται σε θέματα που ήδη έχουν θιγεί στα προηγούμενα εργαστήρια (π.χ., τι σκέφτεσαι να κάνεις για τον εξωραϊσμό του προαυλίου; πώς θα συμβάλεις στη βελτίωση των σχέσεων μαθητών/τριών και εκπαιδευτικών;) Προετοιμάζουμε τον/την

<p>ψύχραιμα σε κάθε λεκτική πρόκληση.</p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να αξιολογούν έναν προτρεπτικό λόγο. <p><i>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκτιμήσουν την αξία και τις παγίδες του επιχειρηματολογικού λόγου. 		<p>υποψήφιο/α μας και για τα δύσκολα: αναπάντεχες ερωτήσεις, εκπλήξεις κ.λπ..</p> <p>3. Διαξάγουμε το debate και οι κριτές επιλέγουν τον/τη νικητή/τρια.</p> <p>4. Συνθέτουμε τα συμπεράσματά μας για τον τρόπο με τον οποίο ο/η υποψήφιος θα κερδίσει το ακροατήριο.</p>
<p>Το τελευταίο εργαστήριο είναι αφιερωμένο στην αξιολόγηση του προγράμματος και στην αυτο-αξιολόγηση των μαθητών/τριών για τη συμμετοχή τους σε αυτό.</p> <p>Πιο συγκεκριμένα, οι μαθητές/τριες θα είναι σε θέση:</p> <p><i>A. Σε επίπεδο γνώσεων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να κατανοήσουν τον τρόπο με τον οποίο πραγματοποιείται ο αναστοχασμός, η αξιολόγηση και η αυτο-αξιολόγηση. <p><i>B. Σε επίπεδο δεξιοτήτων</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να οργανώνουν την αυτο-αξιολόγησή τους με τρόπο αποτελεσματικό, με στόχο την οικοδόμηση ενός λογικού και τεκμηριωμένου επιχειρήματος βάσει σαφών και προσδιορισίμων κριτηρίων, αρχών ή αξιών και/ή αδιάσειστων στοιχείων. <p><i>Γ. Σε επίπεδο στάσεων και αξιών</i></p> <ul style="list-style-type: none"> ✓ Να εκτιμήσουν την αξία της αναθεώρησης των απόψεών τους. <p>Είναι σημαντικό, αφού οι μαθητές/τριες συνειδητοποιήσουν τις αρμοδιότητες του μαθητικού συμβουλίου και τα περιθώρια δράσης που αυτό έχει -και μετά τον αναστοχασμό-, να συμφωνήσουν ποιο από τα θέματα που θίχτηκαν ή από τα προβλήματα που εντοπίστηκαν μπορεί</p>	<p>Βάζω στόχους και προχωρώ - Αξιολόγηση</p> 	<p>Δραστηριότητες αυτο-αξιολόγησης</p> <p>1. Με συντομία (υπό μορφή bullets) καταγράφουμε ατομικά τις δραστηριότητες του προγράμματος που θεωρούμε σημαντικές και μας άρεσαν ιδιαίτερα (5').</p> <p>2. Με συντομία (υπό μορφή bullets) καταγράφουμε όσα μάθαμε από το πρόγραμμα (5').</p> <p>3. Αξιολογούμε από το 1-3 τη δική μας συνεισφορά στο πρόγραμμα (5'):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υλοποιήσαμε όλες τις υποχρεώσεις μας; - Ήμαστε συνεργάσιμοι στο πλαίσιο των ομάδων μας; - Προσφέραμε νέες ιδέες; - Συμμετείχαμε στη συζήτηση; - Συμπεριφερθήκαμε με ευγένεια στους άλλους; - Αναθεωρήσαμε κάποιες από τις αρχικές απόψεις μας; <p>4. Αξιολογούμε από το 1-3 τη λειτουργία των ομάδων (5'):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ολοκληρώθηκαν οι αποστολές που μας ανατέθηκαν; - Ήταν το κλίμα υποστηρικτικό; - Ακούστηκαν και αξιοποιήθηκαν οι απόψεις όλων; - Έγινε η ανάθεση των εργασιών εντός της ομάδας με βάση τις προτιμήσεις και τα ενδιαφέροντα των μελών της; <p>5. Με συντομία (υπό μορφή bullets) καταγράφουμε τις δυσκολίες και τις λύσεις που βρήκαμε για να τις αντιμετωπίσουμε</p>

<p>να αντιμετωπιστεί άμεσα και (μετά από ανάλυση κόστους-οφέλους) να σχεδιάσουν τις εναλλακτικές ατομικές ή συλλογικές δράσεις που απαιτούνται και να τις υλοποιήσουν.</p>		<p>(5').</p> <p>6. Γράφουμε καθένας/μία, μέσα σε έναν μεγάλο κύκλο, στον πίνακα, μια λέξη ή φράση που κατά τη γνώμη μας χαρακτηρίζει το πρόγραμμα (5').</p> <p>7. Συζητούμε ελεύθερα για το πρόγραμμα και για τα επόμενα σχέδιά μας (10').</p>
---	--	--

Εκπαιδευτικό Υλικό/ Συνδέσεις/

Εκπαιδευτικό πρόγραμμα «Δημοκρατία και Εκπαίδευση», που δημιουργήθηκε από τη Βουλή των Ελλήνων:
<http://foundation.parliament.gr/central.aspx?sid=110I335I915I646I450378>.

Φορείς και άλλες συνεργασίες που θα εμπλουτίσουν το πρόγραμμά μας

- Επισκέψεις και Συνεργασία με τη Βουλή των Ελλήνων.
- Ελληνική Ένωση για την Προώθηση της Ρητορικής στην Εκπαίδευση:
www.rhetoricedu.com

Αξιολόγηση Προγράμματος - Συνολική αποτίμηση & Αναστοχασμός πάνω στην Υλοποίηση - Εκδηλώσεις διάχυσης

Η ποιοτική αξιολόγηση του προγράμματος μπορεί να περιλαμβάνει συνέντευξη από Focus Groups μαθητών/τριών ενδιαμέσως, αλλά και στο τέλος, ως προς την επίτευξή των δεξιοτήτων βάσει της «πεταλούδας» του Συμβουλίου της Ευρώπης. Επίσης, η ποιοτική αξιολόγηση μπορεί να στηριχθεί στο ημερολόγιο παρατήρησης του/της εκπαιδευτικού. Βοηθητική μπορεί να είναι η παρακάτω κλείδα:

1. **Ήταν σημαντικό** (από το 1 έως 5) **και σε ποιο πλαίσιο:** σε επίπεδο προσωπικό, ομάδας, τάξης, σχολείου, κοινωνίας;
2. **Απευθυνόταν και στη συναισθηματική νοημοσύνη** (από το 1 έως το 5);
3. **Έλαβε υπ' όψιν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά και τις ιδιαίτερες ανάγκες των μαθητών/τριών** (από το 1 έως το 5);
4. **Ενέπλεξε ενεργητικά όλους/όλες τους μαθητές/τριες** (από το 1 έως το 5);
5. **Πέτυχε να αναπτύξει τις δεξιότητες στις οποίες στόχευε** (από το 1 έως το 5); Οι δεξιότητες μπορούν να αναφέρονται ονομαστικά.
6. **Συνέβαλε στην επίλυση φανερών ή αφανών συγκρούσεων** (από το 1 έως το 5);
7. **Ο χρονισμός ήταν σωστός** (από το 1 έως το 5);

Ο αναστοχασμός του/της εκπαιδευτικού για την υλοποίηση προβλέπεται να περιλαμβάνει κυρίως προβληματισμό για τον δικό του/της ρόλο:

1. Υπήρξα υποστηρικτικός/ή απέναντι στους/στις μαθητές/τριες;
2. Επέλυσα τις απορίες των μαθητών/τριών;
3. Χειρίστηκα αποτελεσματικά τα εμπόδια και τις συγκρούσεις;
4. Ενέπλεξα στον διάλογο και στις δραστηριότητες όλους/ες τους/τις μαθητές/τριες;
5. Διαφοροποίησα τις δραστηριότητες ανάλογα με τις ανάγκες και τα ενδιαφέροντα των μαθητών/τριών;
6. Προστάτευσα τους/τις πιο ευάλωτους μαθητές/τριες.
7. Επέτρεψα την ελεύθερη έκφραση των μαθητών/τριών;

Ως προς τη διάχυση του προγράμματος, το σχολείο θα μπορούσε να οργανώσει παρουσίαση του προγράμματος για ενημέρωση και των υπόλοιπων μαθητών/τριών, ενημέρωση των γονέων, αλλά και έκθεση με τα τεχνήματα που δημιουργήθηκαν από τους/τις μαθητές/τριες. Το debate των δύο υποψηφίων μπορεί να επαναληφθεί σε διευρυμένο κοινό, το οποίο στο τέλος θα κληθεί να ρίξει την ψήφο του στην κάλη υπέρ του ενός/μιας ή του/της άλλου/ης. Τέλος, μπορεί να παρουσιαστούν (στα άλλα τμήματα, στις άλλες τάξεις, στον σύλλογο διδασκόντων, στους γονείς σε κοινό) οι ενέργειες που έγιναν και ο τρόπος με τον οποίο διορθώθηκε κάποια από τις δυσλειτουργίες που επισημάνθηκαν.

Σημειώσεις:

Υποδειγματικό Υλικό- Δειγματικά Φύλλα εργασίας - Περιγραφή εργαστηρίων & δράσεων

1^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Το 1^ο εργαστήριο, το οποίο λειτουργεί ως αφορμή γνωριμίας των μαθητών/τριών, τους/τις εισάγει στην έννοια της κοινότητας, της έννοιας που αποτελεί τον έναν όρο της φράσης «μαθητικές κοινότητες». Η συζήτηση μπορεί να ξεκινήσει με το εκπαιδευτικό πρόβλημα (Οι μαθητικές εκλογές πλησιάζουν. Γνωρίζουμε, όμως, τη σημασία τους; Ξέρουμε τον ρόλο που μπορούν να παίξουν οι μαθητικές κοινότητες; Έχουμε καταγράψει τις ανάγκες του σχολείου μας; Έχουμε εντοπίσει τα «ιδανικά» πρόσωπα, που θα μας ενεργοποιήσουν όλους, ώστε να επιλύσουμε τα προβλήματα που υπάρχουν; Ή μήπως οι μαθητικές κοινότητες έχουν ως μοναδική τους αποστολή το να πιέζουν για εκδρομές και να δημιουργούν τις συνθήκες ώστε να χάνουμε μάθημα;).

Στις δραστηριότητες του εργαστηρίου, που είναι σημαντικό να επιτρέψουν την αυθόρμητη έκφραση των μαθητών/τριών, και στη συζήτηση που θα ακολουθήσει, είναι ενδεχόμενο να αναδειχθούν προβλήματα που δεν είχαν υποπέσει στην αντίληψή μας: μαθητές/τριες αποκλεισμένοι/ες από την κοινότητα, αδιαφορία, εκφοβισμός, βία, αυταρχικότητα, έλλειψη διαλόγου και συνεργασίας κ.λπ.. Αυτά τα προβλήματα θα πρέπει να αποτελέσουν τη βάση άλλων στοχευμένων ενδοσχολικών δράσεων.

Επέκταση

1. Με την τεχνική της ιδεοθύελλας αναζητούμε τα στοιχεία εκείνα που μας δημιουργούν την αίσθηση της κοινότητας στο σχολείο μας: φίλοι/ες και συμμαθητές/τριες, αθλητικοί αγώνες, εκδηλώσεις, γιορτές, θεατρικές παραστάσεις, διαγωνισμοί, εκδρομές κ.λπ.. Οι απόψεις καταγράφονται και συζητούνται.

2^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Το 2^ο εργαστήριο, εκτός από τη διερευνητική, έχει και απλώς πληροφοριακή διάσταση. Παρότι οι μαθητές/τριες λαμβάνουν μέρος στις μαθητικές εκλογές και παρότι υπάρχει συνήθως ενημέρωση εκ μέρους των εκπαιδευτικών, δεν είναι βέβαιο ότι οι πληροφορίες υφίστανται επεξεργασία από τους μαθητές/τριες ούτε ότι αποτελούν αντικείμενο προβληματισμού. Τα θεσμικά κείμενα φαίνονται στους/στις μαθητές/τριες ψυχρά και άψυχα' χρειάζεται να μελετηθούν προσεκτικά, να αναδειχθούν οι κεντρικοί τους άξονες για να φανεί η πρόθεση του συντάκτη τους και ο στόχος του κειμένου. Να αναδειχθεί, τέλος, η απόσταση από την πραγματικότητα και από τη βιωμένη εμπειρία των μαθητών/τριών.

Επέκταση

1. Η παρουσίαση του περιεχομένου της ΥΑ μπορεί να γίνει με διαφορετικούς τρόπους: μπορούμε να προσχεδιάσουμε μια προφορική ανάλυση, να ετοιμάσουμε μια παρουσίαση με power point, να σχεδιάσουμε infographics, να δημιουργήσουμε εννοιολογικό χάρτη ή σχεδιάγραμμα κ.λπ., λαμβάνοντας υπ' όψιν ποιος από τους τρόπους είναι πιο κατάλληλος ώστε οι πληροφορίες να εντυπωθούν στους/στις συμμαθητές/τριές μας.
2. Μπορούμε να ετοιμάσουμε έναν πίνακα διπλής εισόδου: στη μία στήλη τοποθετούμε όσα καταγράφονται στη νομοθεσία, στη δεύτερη όσα ισχύουν στο σχολείο μας. Ο πίνακας μπορεί να ακολουθείται από παράρτημα με σχόλια.

3^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Προκειμένου η καταγραφή της εικόνας του σχολείου να είναι αποτελεσματική, απαιτούνται συγκεκριμένα βήματα, τα οποία μπορούν οι μαθητές/τριες να τροποποιήσουν ανάλογα με τις συνθήκες της έρευνάς τους. Είναι, λοιπόν, σκόπιμο ο/η εκπαιδευτικός να δώσει στους/στις μαθητές/τριες ένα σημειωτικό εργαλείο όπως το εξής:

Βήμα 1^ο: Στόχος

Ποιο είναι το θέμα μας; Τι θέλουμε να διερευνήσουμε;

Βήμα 2^ο: Προετοιμασία

Τι είδους υλικά απαιτούνται (χαρτί και μολύβι, φωτογραφική μηχανή, κάμερα, σύστημα καταγραφής ήχου κ.λπ.);

Από ποιους μπορούμε να πάρουμε συνέντευξη (συμμαθητές/τριες, εκπαιδευτικούς γονείς κ.λπ.); Τι ερωτήσεις θα τους κάνουμε; Με ποιον τρόπο θα τους απευθυνθούμε;

Βήμα 3^ο: Επεξεργασία

Ποια είναι τα πιο σημαντικά ευρήματά μας; Πώς θα τα συνοψίσουμε και θα τα εντάξουμε στον πίνακα της SWOT ανάλυσης;

Βήμα 4^ο: Παρουσίαση

Πώς θα παρουσιάσουμε τα ευρήματά μας, ώστε η θέση μας να είναι πειστική (κείμενο, αφίσα, κολάζ φωτογραφιών, αρχείο παρουσίασης κ.λπ.);

Επέκταση

1. Δημιουργούμε ένα σύμβολο (οικόσημο) του σχολείου μας, χρησιμοποιώντας λεκτικό και εικόνες που αντιπροσωπεύουν την κουλτούρα και τις αξίες του.

4^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Οι μαθητές/τριες παρακολουθούν το βίντεο (από την αρχή έως το 2:07) στον παρακάτω σύνδεσμο: <https://www.youtube.com/watch?v=IYNWQBJOwJE>. Σημειώνεται ότι το βίντεο μπορεί προβληθεί στους/στις μαθητές/τριες χωρίς διαφημίσεις με την εφαρμογή <https://video.link/>. Ο/Η εκπαιδευτικός δίνει στους/στις μαθητές/τριες το παρακάτω Φύλλο Εργασίας:

Φύλλο εργασίας

Παρακολουθήστε το βίντεο, κρατήστε σημειώσεις (ορίστε κάποιο μέλος της ομάδας σας ως Γραμματέα) και συζητήστε στην ομάδα σας τα παρακάτω (ορίστε κάποιο μέλος της ομάδας ως Συντονιστή/στρια της συζήτησης):

- Τι νομίζετε ότι σημαίνει ο ιδιαίτερος επιτονισμός της Νικολέτας στη φράση «το δικό μας σχολείο»;
- Η Ιόλη-Χρυσή νιώθει το σχολείο σαν δεύτερο σπίτι της. Τι σημαίνει αυτό σε σχέση με την υποψηφιότητά της; Συνεχίστε τη σκέψη της ...
- Ο Γιάννης θέλει να αφήσει παρακαταθήκη στους μικρότερους τη θητεία του στο 15μελές. Σχολιάστε το κίνητρό του.
- Αναδιατυπώστε τις σκέψεις του Κωνσταντίνου.
- Η Κατερίνα μιλάει για την αντιπροσώπευση. Εξηγήστε σύντομα τι νομίζετε ότι σημαίνει η λέξη.
- Γράψτε 2 παραδείγματα από το δικό μας σχολείο που να ενισχύουν την άποψη του Βασίλη.

Ορίστε κάποιο μέλος της ομάδας σας ως Παρουσιαστή/στρια, ο/η οποίος/α θα εκθέσει τις απόψεις σας στην Ολομέλεια.

Ο χρόνος που έχετε για τη δραστηριότητα είναι 15'.

5^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Το εργαστήριο μπορεί να υλοποιηθεί σε συνεργασία με τον/τη Φιλολόγο και να συνδεθεί με το γλωσσικό μάθημα (κειμενικά είδη, πολυτροπικότητα κ.λπ.), αλλά και με τον/την εκπαιδευτικό της Πληροφορικής (ιδιαίτερως σε σχέση με τις ιδιαιτερότητες των ψηφιακών περιβαλλόντων).

Αφίσες ελληνικών πολιτικών κομμάτων (και έναν συντομότερο σχολιασμό τους), μπορούν οι μαθητές/τριες να βρουν στο διαδίκτυο.

Σύντομο σχολιασμός πολλών συνθημάτων ελληνικών κομμάτων μπορούν οι μαθητές/τριες να βρουν στο διαδίκτυο.

Σε αυτό το εργαστήριο επιδιώκεται, εκτός των άλλων, και ο ψηφιακός γραμματισμός.

6^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Η τεχνική του debate απαιτεί χρόνο για να υλοποιηθεί σωστά, μπορεί να συσχετιστεί με τον επιχειρηματικό λόγο που διδάσκεται στη Νεοελληνική Γλώσσα και, εάν υπάρχει διαθέσιμος χρόνος, μπορεί να συνεχιστεί και σε επόμενο εργαστήριο ή στο πλαίσιο κάποιου σχολικού μαθήματος.

7^ο Εργαστήριο

Περιγραφή

Το 7^ο εργαστήριο αποτελεί τον αναστοχασμό για το πρόγραμμα και την αυτο-αξιολόγηση των μαθητών/τριών. Όπως αναφέρθηκε και αλλού, είναι σημαντικό οι μαθητές/τριες να μην μείνουν στις διαπιστώσεις και στις διακηρύξεις, αλλά και να ενεργήσουν (ή έστω να καταστρώσουν στρατηγική) προκειμένου να βελτιώσουν κάτι από αυτά που θεωρούν κακώς κείμενα.

Ενδεικτικές δραστηριότητες για την περιγραφική αξιολόγηση

Οι μαθητές/τριες μπορούν να αξιολογηθούν περιγραφικά με φόρμες αυτο-αξιολόγησης.

Μπορούν, τέλος, να αξιολογούνται από τον/την εκπαιδευτικό και μέσω παρατήρησης σε σχέση με τον τρόπο εργασίας και συνεργασίας τους και σε σχέση με την ανάπτυξη των δεξιοτήτων στις οποίες στόχευε το πρόγραμμα. Οι παρατηρήσεις θα αποτυπώνονται με κλίμακες.

Φύλλα περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης (έως 2 σελίδες)

Δεδομένου ότι το 7^ο εργαστήριο εστιάζει στον αναστοχασμό για το πρόγραμμα και στην αυτο-αξιολόγηση των μαθητών/τριών (αναφέρονται σχετικές ενδεικτικές δραστηριότητες), δεν απαιτείται επιπρόσθετο ερωτηματολόγιο περιγραφικής αυτο-αξιολόγησης.

Ωστόσο, δίνεται ένα δείγμα για την περίπτωση που, για λόγους έλλειψης χρόνου, το 7^ο εργαστήριο παραλειφθεί.

Τίτλος προγράμματος	
Κατά τη γνώμη μου, ο σημαντικότερος στόχος του προγράμματος ήταν ...	
Το πρόγραμμα με έμαθε ...	
Το πρόγραμμα με βοήθησε να μπορώ ...	
Το πρόγραμμα με βοήθησε να αναθεωρήσω την άποψή μου ...	
Στο πρόγραμμα μου άρεσε ...	
Στο πρόγραμμα θα άλλαζα ...	
Η συμβολή μου στο πρόγραμμα ήταν ...	
Η συνεργασία μου με την ομάδα ήταν ...	
Από όσα έργα έκανα μόνος/η μου ή με την ομάδα μου θα επέλεγα ...	

Σημειώνεται ότι το φύλλο εργασίας, κατάλληλα τροποποιημένο, θα μπορούσε να δίνεται στο τέλος κάθε εργαστηρίου.

Ως βασικοί περιγραφικοί δείκτες για τη γνώση και την κριτική κατανόηση των εννοιών της κοινότητας, της αντιπροσώπευσης, της πολιτικής υπευθυνότητας, της δημοκρατίας και της πολιτείας μπορούν να χρησιμοποιηθούν οι προτεινόμενοι από το Συμβούλιο της Ευρώπης, σσ. 65-66 (βλ. βιβλιογραφία).

Περιγραφή ενδεικτικών δραστηριοτήτων για το portfolio μαθητή/-τριας

Οι περισσότερες από τις προτεινόμενες δραστηριότητες στα εργαστήρια έχουν τελικό παραγόμενο προϊόν: γραπτές αναφορές, αφίσες, πίνακες, φωτογραφίες κ.λπ..

Οι ίδιοι/ες οι μαθητές/τριες μπορούν να αποφασίσουν ποια από αυτά τα τεχνήματα μπορούν να περιληφθούν στο portfolio τους. Μπορούν, όμως, να συμπεριλάβουν σε αυτό και σκέψεις, συναισθήματα και ιδέες που τους γεννήθηκαν ή αποφάσεις που έλαβαν στη διάρκεια των δραστηριοτήτων.

Σύνδεση με το Π.Σ

Στο παρόν πρόγραμμα περιλαμβάνονται ενδεικτικές διασυνδέσεις με τα σχολικά εγχειρίδια της Νεοελληνικής Γλώσσας όλων των τάξεων του Γυμνασίου, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν για άσκηση στην παραγωγή και κατανόηση προφορικού λόγου, και γενικότερα στην ανάπτυξη επικοινωνιακών δεξιοτήτων. Και αντιστρόφως, τα εγχειρίδια μπορούν να εμπλουτίσουν το πρόγραμμα με υλικό σχετικά με τα κειμενικά είδη, την πολυτροπικότητα, τον επιχειρηματολογικό λόγο, τους τρόπους πειθούς, την ορολογία των εκλογών κ.λπ.. Επίσης, με το σχολικό εγχειρίδιο της Πολιτικής και Κοινωνικής Αγωγής της Γ΄ Γυμνασίου, στο οποίο υπάρχουν θέματα σχετικά με τις εκλογές και την πολιτεioτητα. Τέλος, με τα σχολικά εγχειρίδια της Ιστορίας όλων των τάξεων του Γυμνασίου, στα οποία μπορεί να αναζητηθεί η εξέλιξη των πολιτικών θεσμών, οι εκλογικές πρακτικές κ.λπ..

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ

SWOT ανάλυση

Η **ανάλυση SWOT** είναι ένα εργαλείο στρατηγικού σχεδιασμού το οποίο αποτυπώνει και αναλύει το εσωτερικό και εξωτερικό περιβάλλον μίας επιχείρησης⁸, όταν η επιχείρηση πρέπει να λάβει μία απόφαση σε σχέση με τους στόχους της και με σκοπό την επίτευξή τους.

Το αρκτικόλεξο SWOT προκύπτει από τις αγγλικές λέξεις: *Strengths* (δυνατά σημεία), *Weaknesses* (αδυναμίες), *Opportunities* (ευκαιρίες), *Threats* (απειλές) και δηλώνει τα στοιχεία που μελετώνται και αναλύονται.

Τα δυνατά σημεία και οι αδυναμίες αναφέρονται στο εσωτερικό περιβάλλον της επιχείρησης, καθώς προκύπτουν από τους εσωτερικούς πόρους που αυτή κατέχει (π.χ., ικανότητες προσωπικού και στελεχών, ιδιότητες και χαρακτηριστικά της επιχείρησης, κ.λπ.). Αντιθέτως, οι ευκαιρίες και οι απειλές αναφέρονται σε μεταβλητές του εξωτερικού περιβάλλοντος, τις οποίες η επιχείρηση πρέπει να εντοπίσει και να προσαρμοστεί σε αυτές.

Δυνάμεις

- Ποια είναι τα πλεονεκτήματά μας;
- Ποια είναι η πλέον ανταγωνιστική υπηρεσία που παρέχουμε;
- Ποιοι είναι οι διαθέσιμοι πόροι μας που είναι μοναδικοί;

Αδυναμίες

- Τι θα μπορούσε να βελτιωθεί;
- Τι θα έπρεπε να αποφευχθεί;

Ευκαιρίες

- Ποιες είναι οι ευκαιρίες που εμφανίζονται;
- Ποιες είναι οι ενδιαφέρουσες τάσεις που αφορούν το σχολείο μας;

Χρήσιμες ευκαιρίες μπορεί να θεωρηθούν:

- Αλλαγές στην κοινότητα, σε μικρή ή μεγάλη κλίμακα.
- Αλλαγές στην κρατική πολιτική.
- Αλλαγές στα κοινωνικά πρότυπα, πληθυσμιακά προφίλ, αλλαγές τρόπου ζωής.
- Τοπικά γεγονότα.

Απειλές:

- Ποια εμπόδια εμφανίζονται συνήθως;
- Τι κάνουν τα άλλα σχολεία;

⁸ Όπου στο κείμενο αναφέρεται «επιχείρηση», μπορούμε να σημειώσουμε τη λέξη «σχολείο».

Πηγή: Wikipedia (διασκευή ώστε να είναι εφαρμόσιμο στο σχολικό περιβάλλον)

Ενδεικτική βιβλιογραφία και δικτυογραφία

Αντωνοπούλου-Τρεχλή Ζ., (2016). Φιλοσοφία και Πολιτειότητα. Στο *Πρακτικά του 3^{ου} Επιστημονικού Συνεδρίου της Πανελληνίας Ένωσης Σχολικών Συμβούλων*, 240-248.

Carens, J. H. (2000). *Culture, Citizenship, and Community. A Contextual Exploration of Justice as Evenhandedness*. Oxford: Oxford University Press.

Leleux, C. (1997). *Repenser l'éducation civique*. Paris: Cerf.

Singer, P. (1993). *How are We to Live? Ethics in an Age of Self-interest*. Melbourne: The Text Pub. Comp.

Συμβούλιο της Ευρώπης (2020), *Πλαίσιο αναφοράς ικανοτήτων για δημοκρατικό πολιτισμό*. Τόμ. 1: Περιεχόμενο, έννοιες και μοντέλο. Μτφ. Μ. Παΐζη και επιμέλεια Η. Μακρή.

UNESCO (1998) *Citizenship Education for the 21st Century*.

Walzer, M. (1989). Citizenship. In Ball, T., Farr, J., & Hanson R. L. (eds.) *Political Innovation and Conceptual Change*. Cambridge: Cambridge University Press, 211–220.

https://el.wikipedia.org/wiki/%CE%91%CE%BD%CE%AC%CE%BB%CF%85%CF%83%CE%B7_SWOT

Πηγές για τις εικόνες (κατά σειράν):

https://en.wikipedia.org/wiki/SWOT_analysis